СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLII. Ч. 176. Джерзи Сіти, Н. Дж., понеділок, 30 липня, 1934. VOL. XLII. No. 176. Jersey City, N. J., Monday, July 30, 1934. THREE CENTS.

КРОВАВІ СТРАЙКОВІ ЗАВОРУШЕННЯ В КОЛЕР

КОЛЕР (Висквнсин). — На тлі страйку робітників підприємства Колер Менюфектюрінг Ко. прийшло в пятницю до кровавих заворушень, у котрих загинув один робітник, а 20 осіб вийшли з поважними ранами.

Страйк у цій фабриці треває вже два тижні. Кождого дня велике число робітників і робітниць пикетувало коло фабрики. Заворушень, одначе, не було до пятниці, коли коло сотки депутатів шерифа прийшло нібито боронити фабрики перед пикетами. Коли поява депутатів визвала роздрення страйкарів, уряд вислав ще 300 депутатів на скріплення першого відділу. По приході цього скріплення скоро й почалася бійка.

Взяли в ньому участь коло 400 депутатів та коло півтора тисячки страйкарів і їх симпатиків. Жінки теж брали участь у бійці. В бійці згинув від пострілу Лі Бейкфілд. Дуже тяжкі рани мають: Тоні Кнавс, Волтер Буссе й Огаст Таше. Загалом число ранених виносить понад 20 осіб.

ВЛАСНИКИ ЗНОВ ВІДКИДАЮТЬ ПРОПОЗИЦІЇ МИРА В МИНЕАПОЛИСІ.

МИНЕАПОЛИС. — Власники відкинули пропозицію федеральних посередників полагодити страйк трокових візників. Юнія візників заявилася за пропозицією урядових посередників.

До міста спроваджено ще більше війська, і воно почало нагінку на пикети, котрі супроваджали страйколомів.

Поліція арештувала була двох ґазетярів, редакторів комуністичних ґазет, але на другий день їх випустила на волю.

СТРАЙКОВІ ЗАВОРУШЕННЯ В МИЛВОКІ.

МИЛВОКІ. — Через цілу годину старалося пів сотки поліції розігнати демонстрацію страйкарів, що зібралися коло пикет перед пекарнями проти котрих ведеться страйк. Поліція арештувала три особи.

ҐАЗЕТИ ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ ОБМЕЖЕННЯ ПРЕСИ.

МИНЕАПОЛИС.—Місцева преса виступила проти обмеження свободи преси, зарядженої стейтовим говернором рівночасно зі заведенням воєнного стану в цьому місті.

Ґазети станули на становищі, що цензура на пресу противиться свободі преси, ґарантованій американською конституцією, та що це є рух за встановленням диктатури.

ПРОПАГАНДА ЗА ВЕЛИКОЮ ПОВІТРЯНОЮ ФЛЬОТОЮ.

ВАШИНҐТОН. — Спеціяльна комісія при департаменті війни викінчила пляни перебудови повітряної фльоти американської армії. Пляни мають на цілі вибудувати таку повітряну фльоту, щоби вона не вступала силою ніякій повітряній фльоті в світі.

Згідно з програмою департаменту війни армія має дістати нових 2,320 літаків.

ПОСУХА ЗЛОМАНА, АЛЕ НЕБЕЗПЕКА ТРЕВАЄ ТРЕВАЄ ДАЛІ.

ВАШИНҐТОН. — У багато околицях дощі принесли значну полекшу в небувалій спеці, що навістила середні стейти Америки. Ці дощі, одначе, не облекшили економічної руїни, спричиненої засухою.

Федеральне бюро допомоги для навіщених засухою околиць додало до лісти повітів, обнятих допомоговою акцією, ще нових 245 повітів. Число цих повітів виносить тепер 823. Находяться вони в 14 стейтах.

Число смертей від спеки досягнуло вже майже півтора тисячі осіб.

ДВА РОКИ ТЮРМИ ЗА ПАШПОРТОВЕ ШАХРАЙСТВО.

НЮ ЙОРК. — Перед федеральним судом відбулася розправа проти бувшого російського горожанина Александра Павла Сакса, за пашпортове шахрайство, котрого він допустився в цей спосіб, що представився за іншу особу, щоби дістати пашпорт і візу на довший побут за границею. На розправі показалося, що Сакс за короткий час свого побуту в Америці добув великий маєток. Суд засудив його на 2 роки вязниці, а його жінку, котра призналася, що йому помагала, на гривну в сумі 120 долярів.

СТАН ЗДОРОВЛЯ 5 БЛИЗНЯТ.

КЕЛЕНДЕР (Онтаріо). — У суботу минуло два місяці від уродження 5 дітей Джонів. Лікар стверджує, що з 5 близнців одна тільки Івона досягнула нормального тягару. Другій дитині, Сесілії, ще візьме два до три тижні, заки доросте до нормальної ваги, яку діти мають при народженні, а другі близнючки будуть потребувати довшого часу. Тепер вони важуть разом 20 фунтів і півшеста унцій.

МІЛЯРДИ НА ОБОРОНУ ФРАНЦІЇ.

Французький парлямент рішив видати на оборону кордонів Франції 3,442 міліонів франків і 400 міліонів фр. на протилетунську оборону. Французький уряд домагається зміщення старих та будови нових твердинь здовж східного і північного кордонів. На скріплення летунства призначено 980 міліонів.

ВЕЛИКА ПОЖЕЖА У ВАРЯЖІ.

В містечку Варяжі коло Сокаля вибухла нічю велика пожежа. Вогонь зчинився в хаті Жидівки Голянди Шпронер. Наслідком вітру вогонь перекинувся дуже скоро на сусідні будинки. Загалом згоріли 13 домів і багато господарських будинків. В гашені пожежі взяли участь 10 пожежних сторож зі сусідних сіл. Шкоди є більше як 150 тисяч злотих. Причина пожежі покищо невідома.

ВПРОДОВЖ ОДНОЇ НОЧІ ЗБУДУВАЛИ ОСЕЛЮ.

В Гродні на терені, що є власністю тамошнього маґістрату, збудували безробітні та ріжні беззахисні спродовж одної ночі 20 невеликих домів з дощок та папи. Будову виконали нічю потайки, так, що, рано, як люди пробудилися зі сну побачили цілу нову збудовану оселю. Тепер управа міста позіслала до власників цих будинків домагання, щоби вони розібрали їх. Покищо „кольонія" цих будинків не дала ніякої відповіди.

АМЕРИКАНСЬКИЙ НАПАД У ЛЬВОВІ.

У Львові при вул. Городецькій 23 трапився на очах кільканадцятьох людей випадок, що зовсім нагадує нам Америку. Отож до мясарні М. Криштофа ввійшов якийсь молодий мужчина і звернувши дуло револьвера до приявної там молодої й гарної власнички Гелени Криштофової, крикнув: „Я тебе кохаю і мусиш бути моєю! Ходи зі мною, бо як не підеш, то застрілю тебе на місці!" Криштофова не противилася, а навпаки усміхнулася солодко до цього своєрідного „львівського ґенґстера" (так пр. зізнають очевидці), виняла з каси 500 зл. і під дулом револьвера вийшла з крамниці та сіла разом з цим „таємничим" мужчиною до самоходу, що ждав коло крамниці. Зверги самохід відїхав у невідомому напрямку. Про схоплення жінки повідомив чоловік негайно поліцію і вона тепер глядає за Криштофовою. Здогадуються, що мужчина, який схопив Криштофову, це мабуть її любчик та що схоплення заінсценізоване за їхнім попереднім порозумінням. Заки однак ціла правда виявиться, Львів має сензацію.

СОВІТСЬКІ УРЯДОВЦІ КРАЛИ ЦЕРКОВНІ СКАРБИ.

В Новгороді арештувано багато вищих совітських урядовців, під замітом крадежі ріжних церковних дорогоцінностей. Вони то знаку совітського уряду мали берегти ріжні церковні дорогоцінності, як образи покриті золотом й висаджувані самоцвітами, плятинові хрести і т. п. Тимчасом вони крали все, що мало якунебудь вартість, а золото й самоцвіти заступали міддю та коліровим шліфованим шклом.

ПОЛІТИКА В ЕВРОПІ І В КАНАДІ.

В однім з чисел „Монтреал Геральд" знаходимо цікаву статтю:

Мекензі Кінг пляную перебрати власть в Канаді. В Европі називають се політичним заговором.

Він мав відвагу явитись недавно тому в парляменті і заявити, що теперішнє правительство не має довіря в народі. В Европі назвалиб це державною зрадою.

Зараз по відроченню парляменту зачав реорганізацію своєї партії, яка розпічне сильну агітацію проти партії тепер при власти. Це назвалиб в Европі рівнож державною зрадою.

За таке поступовання, як поступає Мекензі Кінг хвалять його в Канаді і кажуть, що він виконує свій обовязок, в Европі висилалиб до його мешкання відділ війська, застрілилиб, колиб опирався арештованню, а колиб не опирався, можливо, що заслуги, які він положив для краю, позволилиб йому з ласки самому застрілитися.

Ось яка ріжниця між політикою в Европі і Канаді.

ВЯЗЕНЬ РОЗКАЗУЄ ПРО СВОЄ НАВЕРНЕННЯ.

Ґордон Бравн, літ 32, з Виннипеґу, вязень й агітатор, розказує цікаву історію про своє навернення до Бога.

Бровн знаходиться тепер на завішеній однорічній карі, яку дістав в суді в Реджайні за фальшиві претенсії. В березні його засудили були за таку саму провину в Йорктоні на три місяці.

В своїй історії він представляє перебіг свого упадку. Давніще йому поводилося добре у Виннипеґу. Заінтересовання в спортах довело однак до пияцтва й іншого зла. Вкінці він стратив роботу. Біржові маніпуляції довели його до видавання злих чеків. Закон став йому тут на перешкоді і хотяй приятелі кілька разів випросили для нього завішену кару, остаточно опинився він в тюрмі у Реджайні. Там він став аґітатором і його перенесли до вязниці в Принс Алберт. Випущений, знов зачав видавати злі чеки й пішов на три місяці до тюрми в Реджайні. В часі візити Оксфордської Групи він піддався їх впливови й навернувся до Бога.

ЛІКВІДАЦІЯ БРОВАРЕНЬ У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ.

Чехословаччина належить до країн, де населення пє найбільше пива. Але і там останніми літами наслідком кризи впала сильно консумпція пива. Напр. за останніх кілька літ зліквідувалося 170 броварень. Підчас коли ще 1. січня 1932 р. працювало в броварнях 17,321 робітників, сьогодні працює там вже тільки 12 тисяч робітників.

УКРАЇНСЬКІ СПОРТОВЦІ ПЕРЕМОГЛИ ПОЛЯКІВ.

У Форт Виліям, Онт., є зорганізована українська спортова дружина. Грають у ній українські хлопці з іншими національними дружинами. Українська дружина має гарні жовто-блакитні светри з українським тризубом. Вечір 11. липня грали Українці з Поляками і виграли 32 проти 4. Сотки цікавих приглядалося грі і з одушевленням витали переможців. Слїйте, хлопці, дальше витревало!

БУДЕ ОСТРА ЗИМА, КАЖЕ ІНДІЯНИН.

По думці Вілліяма Константа, знаного з предсказування погоди на Індіянській Резерві Піпат, слідуюча зима буде довга й зимна, з великими снігами, можливо найзимніша зима за минулих десять літ.

П. Констант переїжджав через Реджайну зі своєю жінкою в дорозі до дому з індіянської конвенції в Алберті.

Коли його спитали, чому він так думає, то пояснив, що добрий вгадувач погоди послугується притім деревами, звірятами а навіть цвітами.

БУЛО 8 СТЕПЕНІВ МОРОЗУ.

В ріжних частях полудневого Саскачевану були недавно морози від двох до вісім степенів. Дистрикт Ерл Ґрей був найзимнішим, показував вісім степенів морозу.

Джордж Еверет, фармер десять миль на північ від Ерл Ґрей, повідомляє, що в його корті рано був лід. Збіжу мороз дещо пошкодив, але найбільше потерпіли огороди. Бараболі, помідори, гарбузи, огірки, фасоля, салата виглядали погано, є однак надія, що вони відідуть.

В дистрикті Вейборн було два степені морозу й огородам він не пошкодив. У Леван і Виндторст мороз був таки добрий і пшениця померзла.

СЛУЖНИЦЯ ОДЕРЖАЛА ЛІТЕРАТУРНУ НАГОРОДУ.

В цілій Данії викликав велику сензацію факт, що під псевдонімом автора, який одержав літературну нагороду ім. Андерсена, скривалася служниця Андре Андерсен. Твір, за який згадана служниця одержала нагороду, називається „Смерть має свої ключі". Андре Андерсен живе тепер на ласкавому хлібі в Копенгазі у своїх кревних. Останніми місяцями Андерсен не могла знайти праці, а, маючи багато вільного часу, взялася до писання повісти, якою добула собі велике признання і літературну нагороду.

ПИСЬМЕННИК, ЩО ПИСАВ СВОЇ ТВОРИ ЗУБАМИ.

В Мексику помер недавно тому один з кращих мексиканських письменників, Г. Ніно. Згаданий письменник писав усі свої твори таким чином, що держав перо зубами. Перед 50 літами Ніно був дуже зручним фальшівником грошей. Довший час поліція не могла прихопити його на гарячому вчинку і Ніно бушував собі безкарно по Мексику. Влада всеж таки встигла назбирати стільки доказів вини проти нього, що посадила його в тюрму і за тодішнім мексиканським законом обтяли йому обі руки. Ця дійсно середньовічна кара викликала в душі Ніно велику переміну. Він почав багато читати і писати. І от, як бачимо, ця жорстока кара сталася причиною його величі та безсмертности.

СКЛЯНІ ПЕРА В ШКОЛАХ.

Міністерство освіти в Чехословаччині розпорядило, щоби в школах уживати замісць дотеперішніх пер сталевих — скляні. Ними пишеться краще, коли діло в каліграфії, а до того скляні пера не ржавіють, тревають довше, даються легше чистити і т. п.

НЕ БУДЕ ЧУЖИНЕЦЬКОЇ ІНТЕРВЕНЦІЇ В АВСТРІЇ

АВСТРИЙСЬКИЙ УРЯД ВЛАСНИМИ СИЛАМИ ЗЛОМИВ ПОВСТАННЯ НАЦІ. ВЖЕ НАРАХОВУЮТЬ 1,100 ОСІБ ВБИТИМИ.

ВІДЕНЬ (Австрія). — На кордоні Італії й Австрії зібрано 100,000 італійського війська всіх родів зброї. Ця армія готова по першому наказі з Риму перейти кордон Австрії для допомоги її урядови в боротьбі з Наці. Але вже тепер усі певні, що до цього не прийде, бо австрійський уряд на чолі з князем Штаремберґом зломив повстання й тепер переслідує рештки боєвих відділів Наці.

Канцлер князь Штаремберґ заявив по радію, що його уряд не допустить ніякого компромісу з Наці й буде боротися з ними найрішучішими заходами. Він називає Наці большевиками з націоналістичною фарбою. Сотні тисяч народу товпляться на вулицях Відня в районі, де лежить тіло Дольфуса, щоб віддати йому останню пошану.

Відень тепер пильно охоронюють війська поліція та відділи Гаймверів (фашистів). По приблизьному підрахунку вважають, що дотепер убито підчас останнього повстання більше 1,100 осіб. Рештки розбитих відділів Наці переходять до Баварії та до Юґославії.

НЕ ДОВІРЯЮТЬ ЮҐОСЛАВІЇ.

ЛОНДОН (Англія). — Тут дуже пильно придивляються подіям в Австрії. Поки що скріплюється певність, що до европейської війни не прийде, бо урядови князя Штаремберґа пощастить зломити повстання Наці й закріпитися при владі. Це виключає чужинецьку інтервенцію, яка була би неминучою, колиб в Австрії запанували Націонал-Соціялісти.

Разом з Італією, Юґославія також зібрала знану армію в повній боєвій поготівлі на кордоні Австрії. Армія ця ґрупується навколо міста Ґрац. Тут уважають, що колиб Юґославія рушила в Австрію, то вона стараласб потім захопити собі ще частину австрійських земель, бо думають, що між урядом Юґославії та Гітлером є порозуміння, що до розподілу Австрії.

НІМЕЧЧИНА ОБЕЗЗБРОЮЄ АВСТРИЙСЬКИХ НАЦІ.

МІНХЕН (Баварія). — Німецький уряд обеззброїв австрійських націонал-соціялістів, які вже довший час мали в Баварії, на австрійському кордоні свої боєві відділи. Думають, що в таких відділах було не менше 3,000 добре вишколених вояків, які все готові були перейти кордон Австрії для підтримки своїх товаришів, що там підняли повстання.

Тепер ці відділи обеззброєні, німецькою реґулярною армією, відтранспортовуються геть від кордону Австрії. Німеччина уступила світовій опінії й старається тепер показати, що вона нічого спільного не має з останніми подіями в Австрії.

ФОН ПАПЕН ПОСЛОМ ДО АВСТРІЇ.

ВІДЕНЬ (Австрія). — Тут здивовані несподіваним призначенням на становище німецького посла у Відні, віце-канцлера фон Папена. Гітлер оголосив це призначення, не запитавши, як водиться, австрійського уряду, чи фон Папен буде бажаний у Відні. До призначення фон Папена в широких політичних колах ставляться з певним застереженням, не знаючи, який плян Гітлера ховається за цим призначенням.

ВИБІЛЮЄ БОЛЬШЕВИКІВ.

КИЇВ (Україна). — Американський кореспондент, який з Києва систематично подає телеґрами з запевненням, що на Україні „все в порядку", в черговій телеґрамі дає відомости про багацтва київських церков та монастирів.

Большевики числять, що золота, срібла та інших дорогоцінностей в київських церквах і монастирях ще є не менше, як на 600,000,000 золотих рублів. Кореспондент каже, що большевики цього не конфіскують, а лишають, як музійну цінність. Між іншим він зазначає, що „в деяких випадках" найбільші діяменти вже зникли десь.

АРИСТОКРАТИЧНА ГРА В ЧЕРВОНІЙ АРМІЇ.

МОСКВА (СССР). — Тут відбулася гра червоних кавалеристів у поло. Це гра найбільшої аристократії світу. Інструктором був радник американського посольства в Москві. Грі приглядалися запрошені почесні гості на чолі з міністрами Ворошиловим, Літвиновим та іншими комуністичними достойниками.

Всі лишилися дуже задоволені грою, а Ворошилов сказав відповідну промову. Одному кавалеристови-грачеви пробили голову кием, бо ніхто з грачів не мав на голові відповідних шеломів.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper, published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Friday's Issue (with Ukrainian Weekly):		Число з пятниці (з анґлійською частю):	
One year	$ 2.00	На рік	$ 2.00
Six months	$ 1.25	На пів року	$ 1.25
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

Тел. „Свободи" Bergen 4-0237 Тел. У. Н. Союза Bergen 4-1015.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ГОДІ ПРАВДУ ЗАКРИТИ

Свого часу ми подали в новинках телеґраму з Києва, в якій автор намагається показати світови, що на Україні в біжучому році голоду не буде. Та сама телеґрама говорить навпаки. Читаючи її бачиш, що совітська влада так стурбована примарою голоду, що змушена була мобілізувати все населення від малого до старого й вислати його в поле збирати падалишний колос, щоби тим побільшити „запаси" збіжа. Перед загрозою голоду дійсно треба братися таких засобів, щоб ніодно зерно не пропало. Це збирання колосу зовсім не свідчить про врожай на Україні.

Далі автор говорить, що хоч не було дощів у квітні й травні, то всеж і на низкорослих збіжах є „повніський" колос. Це твердження може переконати лише наївних людей, або тих, що не знають умов хліборобства на Україні. Бездождя до половини червня так звичайно понищить збіжа, що дійсно поля виглядають мізерно й годі з таких піль сподіватися врожаю. Сам автор телеграми далі признає, що на півдні України з урожаєм справа стоїть гірше, ніж на Київщині та на Харківщині.

Сумною іронією звучить твердження автора телеґрами, що ярина, бараболя та капуста вродили добре, бо населення поливало їх з пожежних кишок, чого, мовляв, не робилося раніше по селах України. Автор не знає, що ніколи не було тих кишок по селах України, як не було там водотягів, чи інших приладів, щоб при них можна було вживати пожежні кишки. Не було раніше, нема їх і тепер. А хочби де й були, то чи одна кишка на ціле село зможе полити всю ярину, бараболю та капусту? Отсей уступ телеґрами показує всю вартість телеґрами з Києва.

До того в телеґрамі кілька разів підкреслено, що цьогорічний урожай не буде меншим від торорічного врожаю. Вже самі большевики в численних своїх звідомленнях та обчисленнях признають, що в минулому році вмерло кілька тисяч соток, як не міліонів, людей від голоду, або від хвороб, що були викликані систематичним недоживленням населення.

Отся телеґрама, можна сказати, документальна, бо вона пройшла большевицьку цензуру, підкреслює ще раз справедливість тверджень, що Україна стоїть перед голодовою катастрофою. До тої катастрофи привела й завжди буде приводити Україну Москва так довго, поки Україна буде упосліджено кольонією Москви. Мусимо напружити всі свої сили, щоб пособити голодуючим братам та здобути таку допомогу від міжнародних чинників і чужинців, яких серце ще відкликається на страждання людей.

О. Сновида.

ЗАНЕПАД СОЦІЯЛІЗМУ

Велика політична криза у Франції викликала щойно цікавий факт: **створення спільного фронту соціялістично-комуністичного.**

Факт цей надзвичайно **цікавий і для нас**, а характеристичний для цілого европейського повоєнного життя.

Повоєнний світ розколюється на два ворожі табори. Назвім їх — для скорочення — комуністичний і — фашістівським. Всі між ними положені організації розтоплюються — наче між молотом і ковалом — нидіють і ідуть в тінь. Така була доля монархізму в Росії, в Німеччині, в Австро-Угорщині, в Туреччині і — по части — в Італії, де король лиш тим вратував позори своєї влади, що уступив її — фашистівському диктаторові.

Така доля судилася і соціялізмови. Упав він під ударами комунізму в Росії; на Україні — соціялісти або перейшли до большевизму, або — їх роля в громадському життю України і в її політичний думці — скінчилася. Самі большевики говорять, пишуть і безнастанно повторюють, що єдина, опріч комунізму, скрайна сила на Україні — це український націоналізм, фашизм. Про монархізм і соціялізм не говориться, вони не істнують ні як політичні сили, ні як небезпечна червоній Москві ідеольогія.

Зникла соціялдемократія і в Німеччині. Тепер на вигнанню намагаються соц.-демократичні недобитки ратувати соціялізм — ідеольогічним і тактичним наближенням до комунізму.

Спробували це наближення чинно перепровадити в життя й австрійські соціялісти. З яким успіхом — відомо...

І ось тепер читаємо, що й французький соціялізм шукає ратунку в комунізмі. А в комуністичній французькій пресі читаємо радісні статті, як то незабаром нездарний соціялізм розпливеться в могутнім бойовім, певним себе — комунізмі.

Партіям, що сиділи на двох кріслах — в рішучу хвилину зударення двох великих противників — націоналізму і комунізму — приходить кінець.

Їх змітає історія з поверхні. Час прийшов і нашим соціялістам зірвати з себе маску, і перестати кокетувати і з нацією і з інтернаціоналом. Бо кого тягне до Інтернаціоналу, той все одно перейде з 2-го до 3-го.

Хтож хоче бути з нацією, той мусить відректися всякого Інтернаціоналу, коли не хоче щоб його трактували як ворога.

Е. Онацький.

ПОЛІТИЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ НА СХОДІ ЕВРОПИ

В Варшаві рука невідомого поклала 15 червня трупом міністра внутрішних справ Польщі, Перацького, відомого автора славнозвісної „пацифікації" Галичини 1930 р. Підозріння польської поліції впали на Українців, що мали так багато підстав не любити особу покійного міністра. І хоча одночасно вжито заходів для ліквідування й небажаної урядови польської опозиції, все таки головну увагу присвячено Українцям, а зокрема всім тим, кого можна було підозрівати до приналежности до ОУН. По цілій Галичині переводяться далі масові арешти націоналістичної молоді, яка буквально забиває собою польські вязниці. Та не задовольняючись тим, польська поліція звернула свою увагу й на закордон та постаралася навязати в цій справі якнайтісніше співробітництво з німецькою поліцією, що заарештувала в Свинеминде, на німецькій території, якогось молодика української національности, Евгена Скибу, втікача з Польщі, привезла його в Берлін і передала його польській поліції, що тут же наклала йому на руки кайдани та завезла аеропляном до Варшави. На домагання тоїж польської поліції, в звязку з арештом Евгена Скиби, німецька поліція арештувала ще декого з Українців, і між іншими п. Ярого, голову Українського Бюра в Берліні.

Українське Бюро в Берліні існує і провадить свою роботу під вмілим керівництвом п. Ярого, від мало не пятнацять років, і чимало прислужилося до популяризації української справи в Німеччині, подаючи в численних своїх бюлетинах та ріжних інших публікаціях чисту правду про страдницьке життя українського народу під польською та совітською окупацією. Ясно, що для ворогів української соборної державности, Українське Бюро й особа п. Ярого, були ніби сіль в оці. В цьому відношенню між ними була повна однодушність — і Поляки, і совітські агенти, і агенти білої Москви з табору бувшого гетьмана Скоропадського, — всі однаково намагалися викликати німецькому урядови, що діяльність п. Ярого загрожує „добросусідським" відносинам. А що гітлерівська Німеччина, як видно, дуже тепер дорожить отими добросусідськими відносинами, а головно з Польщею, то зрештою скористала з першої нагоди, щоби бодай на час задовольнити вимоги своїх сусідів, — і то тим більше, що це задоволення, мовляв, нічого не коштує. І навіть, — щоби виказати свою „щирість" і приязнь, видала, як ми бачили, в руки польської поліції втікача з Польщі, студента Евгена Скибу, на якого падали польські підозріння — лише підозріння! — про участь в атентаті на міністра Перацького. Факт видачі **політичного** втікача, якому загрожує смертна кара, є фактом в історії останніх століть людської цивілізації просто нечуваним. А саме ця **незвичайність** вчинку німецької поліції дає багато до думання. Вона дає нам зрозуміти, що Німці уважають нас Українців — зі своєї расистської точки погляду настільки маловартними, що дозволяють собі з легкою душею відступити від правил гостинности, принятих в цілому світі. По друге, вона нам вказує, що Німці, тепер, з тих чи інших причин, так дорожать польською приязню, що не хотять — задля якихось Українців — псувати собі відносин з Поляками. Недурно кілька днів перед атентатом відбулося приняття в Варшаві п. Ґебельса, німецького міністра пропаґанди і сповіщено про зустріч Гітлера з Пілсудським.

Гітлерівська Німеччина побачила себе примушеною відмовитися від свого пляну відібрання польського коритаря, відмовляється тепер від „аншлюсу" Австрії, навіть розпускає і розброює австрійський леґіон, що мав брати участь в наступі на Австрію (це є один з перших наслідків побачення Гітлера з Мусолінієм в Венеції), — і тому нічого їй не залишається, як тільки спробувати ще посунутися на схід, на величезні території СССР, що їх совітський уряд ретельно вичищує голодом від місцевого населення. І саме в цій справі мало відбутися побачення Гітлера з Пілсудським, щоби можна було знайти між Німеччиною й Польщею спільний плян чину, що мав би розпочатися одночасно з виступом Японії на Далекому Сході. Певно, що Совіти тим чимало стурбовані. Для нас же, Українців, **всяка війна з Совітами** є вельми побажана, бо Совіти не витримають війни, — не дурне вони зробилися такими страшенно пацифістичними та антиревізіоністичними. Але треба відразу сказати, що при тій ситуації, яку витворює теперішний антиукраїнський курс німецької політики, ми мусимо бути готовими, в тій боротьбі наших ворогів, боронити наші власні національні **українські** інтереси, якими ми не поступимося **ні перед ким**. Український націоналізм не заперечує своєї боротьби, аж поки Україна не буде цілковито вільна від всякої займанщинської сили, — і це мусять памятати всі ті, хто хотів би прийти на Україну, хоча би і під покришкою „визволителів". Повалити Совіти й розділити совітську територію на національні держави — ось дійсно святе діло, до котрого мусять прикласти руку всі українські патріоти, але... не забуваймо про „вовків в овечій шкірі"!...

А. М. Зекка.

КИЇВ СЬОГОДНІ

(З італійського).

Ми в Києві, що колись звався святим містом, українським Єрусалимом. Сьогодні не світить світло, як колись світило з хреста велитенської статуї святого Володимира вказувало дорогу морякам, які плавали кораблями по Дніпру.

Переходимо старим містом, де колись збиралися сотки тисяч прочан. Тут зазнайомлюємося з двома розбитками, які остали при життю в большевицькому заколоті. Остали при життю, одначе без якоїнебудь надії, що поліпшать свою гірку долю.

Один був колись ґенералом, другий князем. Все втратили крім достоїнної постави.

Ґенерал любив мистецтво, зібрав був за свої гроші музей образів, дереворитів, старинних книжок, порцеляни й тисячу інших цінних предметів. Нараз революція відібрала йому все та вчинила його слугою з господаря.

Сьогодні музей вже не його власність. Щастя ще, що може бути його слугою. Він неспокійний, коли хтонебудь згадує йому минуле. Коли часом хто назве його ґенералом, нахмарить чоло, заперечить головою та відповідає: Я вже ніщо!

Князь зовсім інший чоловік. Вперше побачили ми його в соборі Вознесення, де він був нам провідником. Говорив по французьки. Ми зрозуміли, що він найрадніше хотів би говорити щиро. Та видно було, що боїться.

Його мовчанка говорила дуже багато. Його рухи теж саме. І його одяг віддзеркалював життєву нужду. Треба було бачити його черевики та подертий капелюх (одинокий капелюх, який ми бачили в усьому СССР).

Певно був і голоден. І коли ми попросили його на перекуску до гостинниці, лице йому розяснилося з вдяки. Та боявся, що може не зможе вдоволити своєї й нашої волі, бо мусів просити дозволу в представника місцевої влади.

Всеж пішов. Того дня, як ми покидали Київ, мали ми при столі дуже любого приятеля.

Як я оглядав місто, запримітив стільки обідраних і знеможених людей, які сплять і вмирають серед дороги, що годі й повірити.

Україна та її столиця терпить недостачу всього. Страшно багато є дезентерії й інших недуг, наслідком поганого харчування та голоду. Голод, страшний голод!

Я бачив, як розділювали хліб. Мені аж недобре зробилося, як я побачив при цьому дику боротьбу. То була непроглядна черга, що штовхалася ліктями, кричала. Голод у всіх одинаковий, та страшно подумати кожному, що нема сітільки хлібів, скільки є голодних жолудків. Не хотів би я ніколи більше бачити таких голодних, бо не хочу бачити, як у них розвиваються звірячі інстинкти.

Торговля в большевії, це лише тінь колишнього добробуту. І в торговлі бачите нужду та недостаток на кожному кроці.

Вечером слухав я в театрі славянських пісень. Бачите нарід, який і сьогодні має розуміння хоральних пісень. Та в тих піснях віддзеркалюється безмежна, велика туга.

— Вейтер, ви зарахували до рахунку й нинішню дату!

— Так, пані! — Час то гроші!

—o—

— Вчора я у вашому айскрімі найшов муху!

— О, пане, нині не найдете ніодної. Я дві години з айскріму витягаю мухи!

—o—

Диригент: — Публика вас гарно приняла. Всеж ще чути крики одобрення. Що ви їм сказали?

Співак: — Що аж тоді далі співатиму, як зовсім втихне!

Г. Ф.

КОНТРАБАНДА

(Оповідання).

(10)

— Тепер!

Сам рушив кермою і байдак зручно пішов на ліво, поза човен. Заки на човні похопилися, що на байдаці загадують, і заки знов здужали вхопити свої весла і човен обернути в противну сторону, байдак гнаний вітром і веслами, стрибнув далеко, вперед.

— Стій! Стій! — крикнув хтось в човні.

Галущак і Мотичка пізнали голос отамана митників.

— Стій! Чий то байдак?

— Ходи до нас і спитай чемно, то скажу, — воркнув Мотичка під носом.

— Стій, бо стріляю! — кричав отаман далі.

— Своїй мамі в зуби! — бурмотів Мотичка, схиляючися, щоби заслонити себе грубою стіною байдака.

— Сусе, Христе! — заскімлів Забора. — Даймо їм все, що маємо, щоби тільки нас пустили.

На човні лиснуло, гукнуло і куля стукнула об стіну байдака. В туже мить, ще заки Галущак похопився, що Мотичка робить, гукнув мушкет в його руці. Він цілком не ціляв, лиш стрілив на безбач в сторону човна. Там хтось крикнув і човен зупинився. Мотичка і Забора метнулись до весел. Гнаний вітром і веслами, байдак скоро віддалявся.

— Хоч би таки далі гнали за нами, то не дістануть нас. Хоч їх човен легкий, то самими веслами не наздогонять і не переймуть нас.

Мотичка тішився заскоро. Човен лиш хвилю стояв, бо його обслуга вставляла щоглу, яка лежала в човні. Розпинала вітрило, яке дотепер не було потрібне. Човен збудований був не на те, щоби возити тяжкий вантаж, а на те, щоби скоро шибати собою по воді. З вітрилом човен був судном багато скоршим як тяжкий байдак з тяжким вантажом.

Отаман митників загадав перейміти байдак і ще раз візвати його до здачі. Аж коли би байдак знов не послухав, загадав привитати його сальвою з мушкетів. Він бачив, що на байдаці тільки три особи, в човні було пять. Перевагу мали митники.

Покищо човен митників поплив лівим боком ріки. З байдаком зрівнався дуже скоро і переймив його. Коли вже митники не сумнівалися, що здужають байдакови заставити дорогу, звернули човен проти середини ріки.

— Вони мабуть хочуть загачити нас, — сказав Мотичка,беручи в руки рушницю. — Та першого, що важиться вхопити рукою край байдака почастую кулею.

— Вони знов звернули в бік, — крикнув Галущак.

— То лише незручність тумана кермайнича, пояснив Мотичка. Корова орудувала би кермою ліпше, як той старостинський митник.

— Тепер вже нема жартів, — сказав Галущак. — Валять просто на нас.

Забора давонив зубами, Мотичка стискав руками рушницю, Галущак керму і вдивлявся в човен. Галущак знав своє судно і свою керму. Знав, що в одній хвилиночці обернеться, як він схоче. Пригриз уста і ждав, що рухи човна прикажуть йому зробити.

Човен митників ішов просто на зустріч байдакови. Ще пару секунд і оба судна мусіли би знайтися побіч себе. Як би прийшло до стріляниння, то вона мусіла би скінчитися погромом обсади байдака, бо митники були добре озброєні і було їх більше.

— Мушкети лишіть коло мене, — сказав Мотичка. — Ви оба беріть весла і гатіть по голові. Як вмирати, то бодай хай дорого заплатять за се.

Галущак не слухав, не зводив очей з човна. Скрутив керму і байдак обернувся. Та не, як першим разом, на ліво від ворожого судна, а на право, просто до нього.

— Ви сказилися?! — крикнув хтось між митниками.

— Відверни,(бо буде нещастя! — кричав отаман.

— Чи керманич човна не бачив, що сталося, чи не чув приказів отамана, чи зле їх зрозумів, досить, він обернув керму спершу в ліво, і, замісць задержати так, скоро знов на право. Через те човен задержав свій курс і байдак з розгоном вдарив в його середину. З розбитого човна всі митники висипалися у воду.

— Бий! — крикнув Мотичка і першого, що руками чепився краю байдака, тарахнув мушкетом по пальцях. Сарака пустив і лишився у воді. Також спекався другого. Галущак справив судно на середину ріки і байдак сунувся далі вже ніким не напастований.

Хоч вже не було ніякої небезпеки, Забора напирав, щоби будьде причалити до берега, бо він таки боїться далі мандрувати водою.

— Далі до Львова поїду кіньми, — казав. — Ви, як годні, приставте мені товар. Хочете везіть водою далі аж до Миколаєва. Не хочете, то виладуйте десь ближче.

— І дати себе по дорозі обдирати? — спитав Мотичка.

— Годі! Ваш водний шлях ще гірший, бо може з чоловіка виперти душу.

Коло Німшина була стація для байдаків Галущака. Коли зупинилися там, попали на байдак, що порожний вертався з Миколаєва. Тут Забора попращав товаришів і пішов у село найняти коні до Бурштина. Звідтам загадав поїхати на Рогатин і Перемишляни до Львова.

— Щож ми оба з собою зробимо? — спитав Галущак Мотичку, коли вже спекалися труса Забори.

— Як то, що? — відповів Мотичка. — Ідемо далі. Дорога вже вільна.

— Ти гадаєш, що вони всі потопилися?

(Кінець буде).

Справа Українського Дому в Празі є справою так нашою, як і Вашою — справою нас усіх!

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

ЩО КОШТУЄ ПРОПАҐАНДА?

Журналіст Джордж Силвестер Фірек признав під присягою, що він діставав 1,750 долярів у місяць від одної німецької фірми за те, що він представляв Американцям повабність подорожі по Німеччині. Він теж признавав, що через 4 місяці побирав від німецького консуля в Ню Йорку по 500 долярів у місяць за поради про німецьку пропаґанду. Айві Лі, відомий дорадник Рокефелера в справах пропаґанди, бере від німецького фарбарського картелю 25,000 долярів у рік за поради про пропаґанду в Америці про події в Німеччині. Одно туристичне бюро в Америці дістає від одної німецької фірми 6,000 долярів у місяць за те, що поширяє в Америці пропаґанду, яка має піднести туристичний рух у Німеччині.

Ці й тим подібні факти показують з одного боку, кільхо коштує справді серіозно ведена пропаґанда, а з другого боку, що вона народови оплачується, коли він готов такі видатки на неї давати.

ЩО КОШТУЄ ЗЛОЧИН?

Ще не застигло тіло бандита Дилинджера, просверлене кулями федеральних агентів, а вже жадні сензації газети снують ріжні романтичні вістки про його смерть. Виринає теорія, що Дилинджер упав жертвою „романсу". Мовляв, він мав одну любку, як ховався в лісах. Місце цеї любки заняла друга, як Дилинджер прийшов у „джунґлї" Шікаґа. Стара любка в скаженій заздрости зрадила Дилинджера й його схованку поліції.

Все це виглядає дуже романтично й промовляє до серця певного рода людей, так само як іншим промовляє думка, що Дилинджер через наганку всеї поліції краю на себе розтратив величезні гроші, добуті ним у рабунках, і не міг добути нових, потрібних на удержання себе й своїх сторожів. Як у війні між двома державами, як у боротьбі між двома партіями, виграла та сторона, котра ще мала гроші, коли противній стороні грошей уже не стало. В цій боротьбі уряд показався сильнішим, бо багатшим. І це є наука з афери Дилинджера, котрої одначе романтичні натури не хочуть приймити.

Навіть, хочби такі почування, як любов і заздрість були вмішані в справу, все таки факт, що уряд може обіцяти 10,000 долярів за голову бандита, має велика значіння для долі бандита.

ВЖЕ МАЮТЬ ДОСИТЬ ПРОПАҐАНДИ.

Спитався хтось там відомого московського письменника Максима Горкого, які книжки нарід в Росії любить найбільше читати.

Горкий відповів: „Якінебудь, якщо тільки в них нема ніяких тракторів".

Ця характеризація розкриває відношення читаючої російської публики до большевицької літератури. Трактор в їх очах став символом большевицької кампанії за збільшенням праці та її видатности. Цеї пропаґанди повна вся московська література, бо большевики повернули всю літературу на оруддя пропаґанди для большевицької господарки.

І чого добилися? До того, що читачі нині відвертаються з обридженням від книжки, в котрій навіть тільки „пахне" трактором. Люди вибирають для читання книжки після того, чи в них пишеться про трактори.

Це може дасть большевицьким загорільцям лекцію, що літератури з пропаґандою мішати не можна. Злучиш її до купи, література буде кепська і пропаґанда буде шванкувати.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ФІЛЬМОВІ ОБРАЗИ І МОРАЛЬ.

Християнський світ, особливо Америки, останніми часами застановляється над фільмовими образами, в яких добачує ширення неморалі між молоддю. Справа немаловажна і, чи скорше чи пізніше сточиться певного рода боротьба між моральними інституціями християнського світа, а компаніями та цензурами фільм і в цій боротьбі котрась сторона мусить побідити. Про цю справу говориться в пресі подекуди вже не від сьогодні, а останніми часами видвигнув її кардинал філядельфійської католицької гієрархії Догерті. Та не встиг він про це голосніше заговорити і оповістити клич бойкоту неморальних „мошен піктюрс" (рухомих образів), а вже, як доносить преса, поїхав у Рим, до самого папи на авдієнцію представник „Мошен Піктюрс Продюсерс енд Дистрібютерс оф Америка" Дерис Занук, щоб запобігчи цьому бойкотови зі сторони католицького світа.

Пригляньмо цій справі ближче: **Чи слушно кардинал Догерті виступає проти фільм? Чи не деморалізується молодіж через „мошен піктюрс"? Чи Догерті виступив в обороні тільки католицької церкви, чи християнства і моралі взагалі? Чому вже репрезентант фільмових компаній старається справу залагодити? Чи нам, Українцям, бути в цій справі невтральними, чи забирати голос?**

Як нам відомо, майже всі ці компанії жидівські і 90% зиску з „мошен піктюрс" іде в жидівські кишені. Тому Жиди в цім виступі Догертого бачуть бойкот жидівських великих театральних бизнесів, а рівночасно і початок антисемітизму в Америці, де Жидам збирають найбільші плоди бизнесу. Жиди бачуть, що ввесь світ тепер слідить за їх рухом, бо пізнає, що вони під покришкою свого бизнесового інтернаціоналу скріпляють свої національні жидівські сили, де вони не живі-б, та використовують інших, захоплюючи в свої руки бизнес.

Ми бачимо, що антисемітизм росте в кождій країні і то тільки по цій причині. Навіть в такій Німеччині, де здавалобся, культурний Німець не дасться Жидови ошукати, а й там Німці добачили жидівський визиск німецької країни. Ми бачимо, далі, що Жиди, як одні з перших монотеїстів (вірні одному Богу), по своєму талмуді вірять, що вони є „народ ізбранний Богом" рядити землею, Богом їм даною, і всіми продуктами з землі. Всі інші народи, це вороги їх і самого Бога. Це по їхньому „гої" (чужинці). Знаємо, що Жиди з пімсти за зруновану свою державу, ще перед Христом, а потім і по Христі, зявзято, в імя Бога мстяться і завойовують світ (землю), де тільки їм вдається, використовують, шахрують та нищать з лиця землі, де кого попаде... Милосердя в них до „гоя" нема. В своїй обороні вони вміють обставати і боронятися, як ніякий інший нарід. Знаємо кілько то крику було, як Жидів було погромлено за царя в Росії і в нас на Україні, а кілько рейваху було за Петлюру та за його погроми, яких на ділі й не було. А недавно кільки рейваху вони вчинили за наґінку Гітлера. Вони за кривди кількох Жидів потрафлять наробити крику і таки вийде на їх, бо мають чим боротись: в їх же руках капітал і преса, що найважніше.

За погром за царату вони з пімсти вхопили днесь владу в Росії і ковєрзують бідним темним московським мужиком, як їм подобаєсь, а наші землі кольонізують та роблять з України Палестину. Через них і большевицький їх режім згинули з голоду міліони наших людей, а вбе хтось на Україні одного, двох Жидів, — ого, вже кричуть: гевелт! На Україні погром Жидів! От чому і нам треба забирати голос там, де ходить про доказ жидівського визиску та культурного гноблення менше бизнесових народів.

І коли кардинал Догерті обізвався, то він має слушність з двох причин: моральної і матеріяльної, бо „мошен піктюрс" нищать християнську церкву морально і матеріяльно. Не можна сказати, що всі фільми вже шкідливі. Ні! Є й поучаючі, історичні та новинкові, але переважна більшість їх це поспішно творені фільми на тлі утопічних і ілюзованих новель та повістей і то тільки ради бизнесу: дати молодіжи те, що вона найбільше любить. Продукується такі фільми, за якими молодіж звичайно піде як пчоли за медом, бо вона цікавиться звичайно тим, чого не бачила ще і чого її ні дома ні в школі не дадуть. Продукується найбільше любовні, кримінальні, мстливі, з життя аристократичного, якого нігде і ніколи не було і т. п.

Бачучи такі фільми молодіж відвертається від дому, від церкви, від родичів, безбожніє. Для неї нічого нема неможливого. Нічого не встримає її від злих замірів, від стріляниии, злодійств, танців по ночах і т. п., бо все це вона бачила на „шові". Від такої молодіжи годі сподіватися, щоб вона взагалі вірила в якісь правила повздержмости, щоби вона потребувала церкви чи іншої моральної інституції, що стоїть на сторожі ограничень людського хотіння і прав моралі. І тут намацальний факт, що замісць учити молодіж піддержувати церкву вона вчиться піддержувати „шови" не розуміючи, що тим способом нищить інституцію, якої і її нащадкам буде потрібно. До того Жиди просто глузують з Християн і то густо-часто в самих же фільмах. Вистарчить побачити для молодця-недоростка або для дівчини якусь: „Гвайт систер", „воменс фолт", чи що, і вже та невинна душа збаламучена. Ні школа, ні тато, ні мама, ніхто її не направить, а церква? Та що тут церква, там в фільмі з неї викпилося, що вона безсилна, що вона не має значіння, бо любов, розвід, покинення мужа чи жінки там на деннім порядку.

Не тільки це: молодіж йде на „шови" і все малпує за акторами („мувінг старс"). Вертаючи домів, хоче, щоби всюда, дома, в школі, в церкві, в гостині чи де, все було так, як там було на „шові". Вона не розуміє, що все те утопія і фікція і, що такого в життю буденнім нігде не було й нема. Колиж дочка або син не може в дома дістати всего, як на „шові", шукає того поза домом: на вулиці, в парку, в гуртах молодечих, вчиться красти, рідного батька і маму шахрує, обкрадає, щоб тільки дістатись на „гудтайм". Така молодіж встидається родичів, бо вони старомодні („олдфешен"), не сяде з родичами їсти, бо мовляв тато або мама не так до їди вбирається як приписано, не так держить ніж, чи ложку, або по обіді зубів не миє такою щіточкою, як вона або він бачив на „шові". І тому то, котрий часопис і з котрого дня, не взяти би, там повно каригідних злочинів, які попопяне молодіж тільки через свої нахили і відваги, яких навчилася, бачучи все те на „шовах".

А що найголовніше: на „шовах" нема ограниченого віку. На неморальну любовну комедію дивиться старий, молодий і дитина. І деж тут льоґіка? Де та мораль? Мама каже до доні, того або цего не чини, а та дівчина 10-літна йде на „шов" і бачить там, що всі зарівно дивляться на те саме і всі сміються з того самого. Молодий хлопець чи дівчина бачить, що прецінь там публично цілувалися то, щож на перешкоді їм то робити? А коли мама чи тато скажуть, що то не гарно і встид, то вона або він відповість: а чому на „шовах" гарно і не встид!

Треба розуміти, що й дитина певно колись буде й це знати, але на все є свій час. Зі зростом дитина повинна пізнавати те, до чого дозріла. Ніхто не скаже дитині підносити стофунтовий камінь або залізну шину, бо вона надірветься. Так із тайнами життя. І нераз старі дещо розмовляють дещо, чого дитина не повинна чути і уникають дитини, а дитина думає собі: дурні ви, я знаю більше за вас, бо я на „шови" ходжу, а ви ні! От з відси то походять клопоти з дітьми: непослух, кпини з родичів, з їх звичаїв, мови, пісні старої батьківської, церкви, молитви, школи, учителів, священиків і всього, що повинно дитину захоплювати та стояти на сторожі її дороговказу життя. Чому кардинал Догерті за бойкотом „мошен піктюрс".

Дехто скаже: та щож нас Українців це обходить? Хай там клопочеться тим Америка, та римсько-католицька церква! А я скажу: Ні! **Нас мусить ця справа обходити і ми повинні тут забрати голос і прилучитися до думки кардинала Догерті. Чому?** Нам, Українцям, як недержавному народови з „мошен піктюрс" потрібна некорисніть: По перше, наші діти між іншими також деморалізуються. По друге, наші діти вчуться неслухати і зневажати родичів не тільки як „олдфешен", але й як „форайнерів" (чужинців), вчуться цуратися нашої мови, культури і всього, що служить нам в праці для виборення долі і волі нашій Україні. Найголовніше, що наша молодіж виносить наш тяжко запрацьований гріш Жидам, тим, що в імя комунізму голодують Україну та не дають їй якраз стати державною країною а нам їсти свій хліб з власної землі. „Мошен піктюрс" ми також багато можемо завдячити, що нам так тяжко втягнути молодіж до наших організацій. Наша молодіж тут уже завчасу відчужується та не хоче помагати нашим церквам, організаціям і т. п.

Щож тичиться витрачування гроша... Дехто скаже: та що там десять чи пятнацять центів? Возьмім за примір: В нашій першій-ліпшій громаді є сто родин: ставиться представлення, концерт, чи щось подібного, приходять старші і дехто з малих дітей, себто тих, що на руках треба нести, бо їх ні при кім оставити. А де решта дітей, яких в такій громаді напевно буде ще дві сотки? Звичайно: якийсь процент їх на „шові". Часом і проти волі родичів. Нераз чується жалі, що мовляв не беруть родичі дітей на наші підприємства, бо нема за що тикетів для всіх дітей купити. Але в тім самім часі їх діти ішли на шов і гроші були. Не можна сказати, що всі родичі такі. Є й чесні, що на таке не позволять, але є й такі, що невсилі дитині розказати, бо вона має більший голос в хаті. Всеж таки можна доказати, що, найменше сто громад в Америці тратить по десять долярів тижнево, як не більше. І чи це не сума? І чи це не гріх цих грошей давати на жидівські фільм-компанії тоді, коли в нас так багато ріжних цілей? Тисячі і десятки тисяч наших десять, пятнацять або й двацять центів йде на шкідливі нам і неморальні цілі, на піддержку тайних наших ворогів-Жидів.

Оттому то ми, Українці, повинні поділитися з думкою кардинала Догерті й піти цій думці на стрічу. Всі наші, особливо церковні інституції, і їх моральні представники, священство, повинні без ріжниці обрядів, післати свою згоду Догертому і жадати, щоб церкви взялися до бойкоту всього того неморального корму, який кидається молодіжи з Голі Вуд через неморальні „мошен піктюрс". Натомісць повинні жадати моральних, поучаючих фільм, під цензурою і контролею держави і церкви, а не жидівських компаній.

о. Степан Мусійчук,
Пасейк, Н. Дж.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ДІТРОЙТ-ГЕМТРЕМК, МІШ.

Посвячення літака „Україна".

Четвертий округ Союза Гетьманців Державників і Кураторія Летунської Школи С. Г. Д. в Гемтремку-Дітройті видали відозву, якою запрошують громадянство на неділю, дня 19 серпня ц. р. до Дітройту, в якім то дні відбудеться посвячення літака „Україна". У відозві проситься теж о жертви на фонд сплати літака, як теж на видатки, получені з веденням летунських шкіл.

Справа Українського Дому в Празі є справою загально-національною. Ніхто з Українців не сміє стояти осторонь в ролі байдужого обсерватора. Всі до чинної участи! Хай діти подивляють роботу батьків!

Ґвідо Сінополі.

ЩАСТЯ

У довгі слітні вечорі збираємося при ватрі в хаті. І доки дощ хляпотить, моя бабуся розповідає дивні казки з минулих часів.

У нашому селі жив чоловік, що робив линви. Мав він добру, щиру жінку. Працював увесь день, жінка помагала йому.

На свято Успення Пресвятої Богородиці, на святого Миколи заробляв того трохи, що вистарчало йому на прожиток із дня на день у своїй хатині. Хатина була за містом при головній дорозі.

Звався Осип. Був бідний та старий, та неструдженою працею всеж таки заробив на життя: трохи хліба, головка чіснику, то була його щоденна пожива. Любив свою добру стареньку жінку, з якою оженився тому тридцять літ.

Раз на головній дорозі зупинилося авто перед хатиною дядька Осипа. Дядько привик був уже до того, як же всяке авто помчалося скоро та безжурно крізь куряву попри його хату. Тому тепер дуже здивувався, приложив мотуз каменем і пішов напротив двох панів, які йшли йому на стрічу.

— Слава Ісусу Христу, любий дядьку Остапе!

— Слава навіки, панове адвокати! Що то за добрий вітер приносить вас?

— Ідемо до міста на розправу. А ви? Як вам живеться?

— От, якось так слабонько. Бо знаєте: літа, чоловік старіється тай не можу бути такий щасливий, як ви.

— Ось, диви на нього? — сказав адвокат Артурі до адвоката Буроне.

— Колиб цей чоловік був багатий, був би щасливий. Знаєте, дядьку Осипе, що ми вже віддавна говоримо про те, й думаємо, що ви були би щасливі, навіть колиб ви мали тисячку в кишені.

— Ех, коби я мав її! — зітхнув дядько.

— Коли вам так на цьому залежить, — сказав адвокат Артурі та простягнув до нього тисячку — ось вам. Закладаюся з тобою за тисячу лірів, — сказав він звертаючися до адвоката Буроне — що дядько буде щасливий та вдоволений, як ми колись пізніше відвідаємо його.

Дядько Осип застромив тисячку за беріг шапки та взявся далі за роботу. Як скінчив роботу й обернувся, щоби взяти шапку, більше не найшов їх. Думав, що то був лише сон і більше й не журився тим.

Та ось знову одного вечора зупинилося авто на головній дорозі, а з авта висіли два пани, адвокати Артурі й Буроне тай пішли напроти дядька Осипа.

— А що щасливі ви? — спитався адвокат Буроне.

Дядько розповів їм своє розчарування. Тоді адвокат Артурі не розпитував довго, а обіцяв дядькові ще одну тисячку, одначе металевими грішми, щоби ніхто так легко не міг забрати йому його багатство. І на другий день те саме авто зупинилося на головній дорозі, а молодий чоловік подав дядькові Осипові мішочок грошей.

Дядькова жінка того дня була в місті, тому дякько Осип сховав гроші в діжу, в якій жінка звичайно держала попіл, що в ньому золила білля. Висипав гроші в діжку, присипав гроші попелом. У душі думав ріжні думки.

Одного дня дядько Осип виліз на стрих забрати гроші. Та діжки більше не було. Спитався жінки, чи попелу не позичала котрійсь сусідці для прання. Жінка думала, що чоловік зсунувся з глуздів, як він розповів їй усю пригоду.

І так дядько Осип знову взявся до своєї роботи, робив мотуззя. Вірив, що все те й тепер снилося йому.

І знову раз зупинилося авто на головній дорозі: то були ті самі два адвокати. Буроне виграв заклад.

І адвокат Буроне на відхідне жартом подарував дяькові Осипові оловяну кулю, якими то кулями колись давно набивали ловецькі рушниці.

Чекайте, дядьку, коли вам судилося вмерти щасливим, то хто зна чи ця куля не принесе вам щастя більше ніж усі скарби цього світа.

І дядько Осип і далі робив мотуззя, їв хліб і чісник.

Пройшло кілька років. Раз якось кум Павло прийшов до дяька Осипа та просив у нього трошки олова на тягарець для вудки до ловлення риби. В пятницю бурмістр уладжує обід для архиепископа. Архиепископ прийде настановити тут нового пароха, то треба наловити досить риби. Дядько Осип пригадав собі олово, що то його дав йому адвокат Буроне тай відступив йому те олово.

— Присягаюся, що перша риба, яку зловлю, буде ваша — присягнувся кум Павло.

І справді на другий день кум Павло приніс гарну рибу, що важила більше ніж вісім фунтів.

— Не відмовтеся приняти, бо я присягнувся, що то буде ваша риба. То перша, яку я зловив, візьміть її, коли не хочете зробити мені прикрости.

У рибі дядькова жінка найшла ясний самоцвіт, від якого засяла вся кухня. Обоє здивувалися, кинули самоцвіт у лямпочку, що світилася перед святим образом і вже більше не потребували видавати гроші на оливу.

Той самоцвіт то було справжнє чудо для кожного. И один золотник з міста, як стрінув дядька Осипа в свято святого Миколи, де продавав своє мотуззя, сказав йому:

— Дядьку Осипе, я знаю, що ви маєте якийсь ясний камінь. Я готов заплатити вам за нього всі гроші, які маю, обі мої палати в місті та мою крамницю.

Дядько Осип не міг рішитися, вкінці таки згодився.

Якось пізніше оба адвокати, як переїжджали, побачили, що хата дядька Осипа зачинена. На подвірі, де звичайно дядько Осип робив линви, росла трава. Зупинилися.

Невжеж він умер? — сказав Артурі.

— Рад би я бачити, чи він забагатів завдяки моїй оловяній кульці? — сказав підсміхуючись Буроне.

І спиталися якогось селянина, що працював там недалеко.

— Дядько Осип? Невжеж ви не знаєте, що він у місті та що став одним із найбагатших людей?

— У місті?...

Дверник у лієрії та послугачка в білій одежі ввели адвокатів Артурі та Буроне, як приїхали до міста, до гостинної кімнати пана Осипа. А пан Осип розповідав і розповідав, як ось і я вам розповідаю — сказала бабуся закінчуючи своє оповідання. — Розповідав, як то під дахом золотникової палати в ластівчиному гнізді найшов свою пропавшу шапку з тисячкою, а на стриху свою діжку повнісеньку грошей, вкритих попелом.

— Пане доктор, я хотів би взятися за основне лікування, та щоби не було дороге. Що мені радите?

— Лікуватися голодом.

ТИПИ РОСІЙСЬКИХ МОНАРХІСТІВ НА ЧУЖИНІ.

Говорю тут о тих Росіянах, яких ми привикли звати білоґвардейцями. Повно їх у всіх містах Канади. Деякі з них зжились з канадійським життям, інші ще думають вернутися до своєї Росії. Всі вони мовчазливі. Не люблять говорити, коли їх про щось випитується. Діти їх зканадійщились цілковито. Деякі з них не вміють по російськи говорити, або як вміють, то не хотять. Забувають цілком за Росію. Ось кілька типів тих Росіян, які жиють в Монтреалі:

Ґенерал Самсонов.

В околиці Монтреалу на Вердоні жиє Самсонов, тобто ґенерал Александер Серґієвич Самсонов, кавалер ордера св. Ґеорґія, А.Д.С., Великого князя Николи Николаєвича, коли цей був командантом російських війск на фронті, доки цеї команди не перебрав цар Николай.

Має він 65 літ і є глухий. Мешкання його складається з двох кімнат. В передній кімнаті поздоровив він прибувшого кореспондента одного з маґазинів і відразу спитав: Чи не з розказом ви прийшли?

Я готовий іти сьогодня, зараз, цеї мінути, сказав він дрожачим голосом. Мої куфри споковані, чекаю тільки на розказ з Парижа від ґенерала (ґенерал цей є кельнером в однім з французьких реставрантів).

Якеж було його розчаровання, коли кореспондент сказав йому, що він не є жадним післанцем, та не приносить жадного розказу.

Відтак запровадив Самсонов кореспондента до другої кімнати, де в двох куфрах спаковані його мундури, зброя, військові відзнаки. На другій стіні над куфрами висить образ царя Николая, якому він салютує, як входить до кімнати і виходить з неї.

Займається фарбованням деяких річей, та очікує розказу з Парижа, який він сподієтся дістати нині завтра. Чи дочекається?

Константин де Толлий.

Константин де Толлий є потомком ґенерала де Толлого, команданта російських війск проти Наполеона 1812 р. Прибув до Канади 1922 р. Працював в Годсон Бей Ко., при поліції в Західній Канаді, при румруннерах в Брітіш Коломбії. Відтак посвятився журналістиці і є тепер репортером одного з монтреальських часописів. До 1918 р. не говорив ані слова по анґлійськи і в думці йому не було, щоб коли був репортером.

Александер Крошкін.

Александер Крошкін є робітником на черговій хлібній лінії в Монтреалі і мешкає поза містом при дорозі, ведучій до Картієвіл.

Александер Крошкін був його ексцеленція, лейтнант-ґенерал, Александер Федорович Крошкін, кавалер ордерів св. Ґеорґія, св. Володимира і св. Станислава. Колись командував корпусом, розказів його слухали тисячі, тепер є робітником з платнею $3.50 на тиждень.

Хотяй ходить в оверголсах, його голос має ще й тепер ціху вояка, з його лиця віє ароґанцією, з його сивої голови гордість. 16 літ витиснули на нім своє знамя. Він, котрого колись слухали, навчився сам слухати і брати розкази від свого наставника.

ЛИСТИ З ПРАГИ.

І от я знова в Празі. Після десятиліття, прожитого на Далекому Сході й Америці знову повернула до золотої чеської столиці над Велтавою. Знову відвідую такі милі, незабутні місця, зустрічаю давніх знайомих, з якими вчилася й працювала тут. Але, скільки зайшло змін за цей час і які!... Ніхто з тих, що були в Празі перед десятьма роками (а тоді тут були тисячі Українців!), напевно не пізнав би теперішньої Праги. Так все в ній розрослося), розбудувалося... Заселилися околиці, а в центральних частинах міста виросли нові, пишні палати. На місці колишнього пустиря біля старославного Кліментінума, в якому давніше містився фільософічний факультет, тепер красується монументальна будівля центральної міської бібліотеки. Та й самий фільософічний факультет перенесений уже у власний університетський будинок, здвигнений поруч парляменту.

Незмінною здається лише стародавня градчанська панорама з сильветкою Святовитського Храму та Празького Замку. Це найхарактерніше, що має Прага — її облича, по якому скрізь пізнають чеську столицю. Зате в протилежній стороні від Градчан — на Жіжкові, бачимо цілком інші обриси. Там здіймається тепер перший у Празі хмаролом — стрункий, простолінійний пятнацятиповерховий палац Пенсійного Закладу; на Жіжковій горі докінчується величня будівля чехословацького „Паматніка Одбоє". Там міститься чехословацький музей боротьби за визволення, а в ньому — могила невідомого вояка; там же ховають і таких овіяних леґендами чеських героїв, як полк. Швець, тіло якого відшукали недавно аж на Сібірі й з великим пієтизмом перевезли до Праги...

На томуж таки Жіжкові, саме між цими двома видатними пунктами, міститься й сучасна українська Мекка, якої не минає тепер ні один Українець, що проїздить через Прагу, до якої навідуються прочане не тільки з ріжних країн Европи, а й зза океану. Це Музей Визвольної Боротьби України.

Непомітний зовні, розміщений в одному з звичайних трохповерхових будинків, яких на Жіжкові сотні, він нічим не притягає до себе стороннього ока, хоч його збірки моглиб здивувати не одного з тих байдужних Пражан, що мешкають поруч або сотнями проходять під вікнами.

Цієї установи перед десятьма роками, коли я студіювала в Празі, ще не було. Її заснували пізніше в 1925 р. Кажуть, що почин до неї дали старшини Української Галицької Армії, що були інтерновані в Чехах. З тих малих початків розвинулася велика національна орґанізація, про яку тепер скрізь знають, про яку багато пишуть і для якої по цілому світі збирають пожертви на власний дім. Спішу особисто відвідати цю установу, щоб перевірити враження знайомих мені американських Українців, які стільки розповідали про неї, і на власні очі побачити всі зібрані в музею памятки.

Розшукую будинок ч. 14. на Карловій вулиці. Підіймаюся на другий поверх. На дверях український тризуб і напис „Українське Музеум". Це тут. Стукаю. Відчиняє якийсь зовсім сивий пан у старому робочому плащі. В нього вражає свіжий вигляд моложавого облича. Просить заходити. Представляюся. Це сам директор Музею, проф. Дмитро Антонович, імя якого однаково добре знають Українці у Львові, й у Харбіні, в Бразилії як і в Канаді. Син славного українського історика, Володимира Антоновича, і сам дуже заслужений в історії українського національного відродження, як громадсько-політичний і науковий діяч. Значну частину свого життя він пробув, як політичний еміґрант, на чужині, в ріжних европейських країнах. Родом з Києва, він багато працював на Буковині й у Галичині. Розвиток українського національного руху й історія української політичної думки в XX. стол. в значній мірі є звязані з його імям. Це він був основоположником і душею Революційної Української Партії, автором і редактором її численних видань. Перебуваючи в Европі, він багато студіював, найбільше мистецькі памятки в Італії. Глибокий і тонкий знавець історії всесвітнього мистецтва, що стала його науковим фахом, він і мистецтво українське досліджує на основі загальноевропейської мистецької еволюції. Національний український здвиг 1917 р. Антонович гарячково працює над політичною орґанізацією українського життя. Це він фактично був одним з головних орґанізаторів Української Центральної Ради... Його імя не прогреміло тоді на Україні, хоч його праця й вага були значно більшими, ніж багатьох героїв нашої революційної весни. Згодом він переходить на дипльоматичну службу і як український посол віїздить до Риму. Після упадку нашої державности, Антонович переїздить до Відня — бере тут дуже діяльну участь у заснованню Українського Вільного Університету, з яким разом переноситься до Праги. В Празі, що в тих часах давала Українцям величезні культурні можливости, Антонович розвиває надзвичайно плідну наукову й орґанізаційну діяльність. Зпід його пера появляються капітальні курси в історії українського мистецтва, українського театру, низка ориґінальних розвідок і монографій. Його аж двічі підряд вибирають на високе становище ректора українського університету. Як голова Академічного Комітету для міжнародньої інтелектуальної співпраці він там на міжнародньому форумі Ліґи Націй; бере участь у ріжних міжнародніх і славянських наукових конґресах, репрезентуючи на них українську науку. Він же багато працює над здійсненням перших двох українських наукових зїздів у Празі (1926, 1932). Під скромною назвою „Студії" таки він зорґанізував у Празі Українську Мистецьку Академію, що продовжувала славну традицію Української Академії Мистецтв у Києві. За його головуванням ще в 1923 р. засновується в Празі Українське Історично-Фільольоґічне Товариство, яке ось уже 12 разів перебирає його своїм головою. Це товариство за одинацять років своєї діяльности відбуло 300 наукових засідань, вислухало й обговорило 467 рефератів. В останньому десятилітті це безперечно найпродуктивніша лябораторія наукової української праці... Та хіба можна вичислити все, біля чого працював і чим фактично керував проф. Д. Антонович... Бібліотека Університету в Празі, вистава української графіки в Берліні, міжнародне обєднання славянської пісні, де він заступає Українців, співочий фестівал у Познані, видання „Української Культури" в Подебрадах, яке він редаґує, видання повної збірки творів Т. Шевченка у Варшаві, в якому він співробітничає і т. д., і т. п. Скрізь Антонович — людина широкого погляду, твердого принціпу й багатої ініціятиви та великого конструктивного хисту. В 1925 р. його вибирають директором Музею Визвольної Боротьби України, і він бере на себе орґанізацію цеї новозаснованої тоді установи. Праця провадиться серед несприятливих умов: без коштів, без помешкання, з випадковими співробітниками... І все це переборює вперта вдача й чорна робота. За небагато років буквально з нічого виростає у Празі велика національна українська установа, про яку сьогодня знають усі, навколо якої обєднуються всі й для якої скрізь і всі зносять цеглу, щоб побудувати свій власний „Український Паматнік Одбоє".

Знаючи все це, я не без хвилювання переступила поріг українського Раперсвілю і знайомилася з його директором і орґанізатором, який повів мене, щоб показати багаті музейні збірки...

Юля Галузинська.

ПОДЯКА.

Я, нижче підписана, складаю щиру подяку головному урядови У. Н. Союза за скоре виплачення мені посмертного по моїм чоловікови Василю Шавалови. Бажаю нашій орґанізації якнайкращих успіхів. Також дякую місцевим урядникам за їх труд.

Паранька Шавала, вдова і діти.

СВІТОВА ВІЙНА ДВАЦЯТЬ РОКІВ ТОМУ. — АМЕРИКА НЕ ЧЕКАЛА ВІЙНИ. (6)

Четвертого липня 1914 року президент Вилсон приїхав до Филаделфії, щоб там виголосити промову на площі незалежности. Америка святкувала день своєї незалежности не думаючи про те, що ввесь світ стоїть перед великими подіями. Вбивство Франца Фердинанда тут вже перестало бути „новинкою" й поволі забувалася не лише в масах, але й серед політичних та державних діячів. Злучені Держави не знали, що в Европі точиться завзята дипльоматична війна.

Тисячні натовпи народу стояли по вулицях через які проїздив президент у відкритому авті. Всі з ентузіязмом витали свого президента, що перший раз прибув до Филаделфії, після своєї інавґурації в березні 1913 року. Президент був одягнений в літне біле вбрання, сидів він в авті з непокритою головою й привітливо відповідав на привитання людей. Здавалося, що в цей день Вилсон був найщасливішою людиною в Злучених Державах.

Такий був великий натовп народу скрізь, що з надзвичайними зусиллями поліції й охорони президентови пощастилося дібратися до салі незалежности. Америка жила тоді своїм безжурним, буденним життям, а тому привитання президента було найбільшою подією не лише в її життю, а здавалося й в життю цілого світа. Американці часто бувають залюблені в себе самих й їм здається іноді, що ввесь світ обертається біля них, або що поза ними нема нічого.

Звертаючись до людей з високо піднесеною промовою, президент Вилсон говорив, що „високий патріотизм мусить виявлятися дома й за кордоном", що „ми повинні виконувати національні обовязки!" Далі президент кликав тримати високо імя Злучених Держав, щоб найменшої тіни на ньому не було. Тоді ще ніхто не знав повного значіння цих слів. Тоді ще ніхто й не думав, що скоро президентові слова доведеться підтримати не лише словом, вигуками, але й ділом.